

ВИСНОВОК

До протоколу № 184
від 18 серпня 2025 року

**до проекту Постанови «Про звернення Верховної Ради України
до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти»
(реєстр. № 13506 від 18.07.2025)**

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 18 серпня 2025 (протокол № 184) розглянув проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України і зазначає таке.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій визначений головним з опрацювання цього проекту Постанови.

У пояснювальній записці до проекту Постанови визначено, що прийняття проекту сприятиме забезпеченню права дітей на освіту, дотриманню принципів недискримінації, збереженню мережі освітніх закладів, відновленню довіри громадськості до державної політики у сфері освіти в умовах воєнного стану.

Проектом Постанови реєстр. № 13506 пропонується звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою про внесення змін до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245), а саме: виключити абзац сьомий пункту 10 Порядку, відповідно до якого з 1 вересня 2025 р. за рахунок субвенції не здійснюватиметься фінансування закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 45 осіб.

Міністерство освіти і науки України не підтримує проект Постанови та зазначає наступне.

Згідно з частиною третьою статті 103² Бюджетного кодексу України освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Формування обсягів освітньої субвенції для місцевих бюджетів здійснюється відповідно до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами,

затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 (далі – Формула). Розрахунок освітньої субвенції здійснюється за єдиними підходами для всіх місцевих бюджетів.

Відшкодування до державного бюджету обсягу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що спрямовується на виплату заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), в умовах воєнного стану в Україні здійснюється за рахунок коштів Світового банку в рамках реалізації Проекту «Підтримка державних видатків для забезпечення спроможностей до стійкого державного управління в Україні» (PEACE/МИР в Україні), Угоди про позику (Програма «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку № 9721-UA від 11.09.2024 та Угоди про фінансування (Програма «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)) між Україною та Міжнародною асоціацією розвитку № 7626-UA від 11.09.2024, а міжнародні аудиторські компанії здійснюють ретельні перевірки на рівні закладів освіти достовірності поданих даних для відшкодування видатків бюджету (освітньої субвенції).

Відповідно до вимог Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN), укладеної зі Світовим банком, затверджено Операційний посібник Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні (LEARN)» (наказ Міністерства освіти і науки України від 31.10.2024 № 1554), до якого зокрема включено наступні індикатори:

РПВ (DLR) № 7.1: Формула розподілу освітньої субвенції на 2025 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 50% порівняно з попереднім роком;

РПВ (DLR) № 7.2: Формула розподілу освітньої субвенції на 2026 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 30% порівняно з попереднім роком.

З метою виконання цих індикаторів та отримання державою фінансування на виплату заробітної плати педагогічним працівникам за рахунок освітньої субвенції прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 05.12.2024 № 1394 «Деякі питання розподілу освітньої субвенції на 2025 рік», якою зокрема, внесено зміни до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, в частині не включення до розрахунку учнів, які здобувають загальну середню освіту у гімназіях, ліцєях, закладах спеціалізованої освіти (мистецьких, спортивних, військових (військово-морських, військово-спортивних), наукових ліцєях, ліцєях з посиленою військово-фізичною підготовкою) з кількістю учнів у закладі менше 45 учнів, починаючи з 01.09.2025, окрім початкової школи та учнів спеціальних класів та класів з вечірньою формою здобуття освіти у таких закладах.

Аналогічні норми передбачені й Порядком та умовами надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2024 № 245) «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (далі – Порядок та умови).

Незважаючи на це, утримувати малокомплектні ЗЗСО за рахунок місцевого бюджету місцеві ради мають повне право за рахунок власних доходів (підпункт «б» пункту 2 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України).

Крім того, згідно з абзацом четвертим пункту 12 Порядку та умов відповідні місцеві ради мають право розподіляти залишки субвенції на кінець бюджетного періоду відповідними рішеннями, а також додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів поточні та капітальні видатки закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України, включаючи погашення бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства.

Водночас завдання щодо оптимізації шкільної мережі та покращення освітніх послуг також є одним із пріоритетних завдань МОН України, адже має сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів та зростанню якості освіти в цих закладах. Оптимізація мережі супроводжується постійним фінансуванням закупівлі шкільних автобусів з державного бюджету для організації підвезення учнів до опорних закладів освіти та в зворотньому напрямку.

Міністерство фінансів України (далі – Мінфін України) зазначає, що рішення щодо прийняття проекту Постанови має прийматись з урахуванням потреби дітей у якісних освітніх послугах, а також зобов'язань України перед міжнародними партнерами.

Так, Мінфін України зазначає, що в умовах воєнного стану пріоритетним напрямом спрямування коштів державного бюджету залишаються безпека та оборона, а майже всі соціальні видатки державного бюджету покриваються коштами міжнародних партнерів.

Відшкодування заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти, виплата якої здійснюється за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету забезпечує Світовий банк у рамках реалізації Проекту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE in Ukraine).

Також, Мінфін України зазначає, що збільшення мінімальної кількості учнів однієї школи з 25 до 45 учнів у 2025 році, з 45 до 60 учнів у 2026 році для отримання освітньої субвенції було однією з умов для надання фінансової підтримки для галузі освіти у 2024–2027 роках у межах Проекту «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN). Наразі за виконання цих показників від Світового банку до державного бюджету вже надійшли кошти у сумі 25 млн доларів та до кінця 2025 року ще має надійти 24,6 млн доларів, а у разі продовження фінансування з 01.09.2025 за кошти освітньої субвенції шкіл з кількістю менше 45 учнів, Україна зобов'язана повернути Світовому банку кошти у сумі 2,2 млрд гривень.

Крім того, Мінфін України звертає увагу, що згідно з міжнародним дослідженням якості освіти PISA-2022 учні із сіл за рівнем навчальних результатів відстають від своїх однолітків із міст на 4,5 року, що є одним із свідчень низької якості освітніх послуг, отриманих в малокомплектних школах. Також у малокомплектних школах у зв'язку з відсутністю можливості сформувати клас (мінімум 5 учнів згідно із Законом України «Про повну загальну середню освіту») діти вчаться на індивідуальній формі або в з'єднаних класах (початкова школа), які

об'єднують дітей різного віку. Це призводить до того, що діти не отримують належний рівень взаємодії одне з одним. Водночас у таких школах педагогічним працівникам не можуть забезпечити необхідне педагогічне навантаження відповідно до його профільного предмета, а отже, забезпечити достатній рівень заробітної плати вчителя.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України межах компетенції повідомляє про відсутність зауважень та пропозицій до зазначеного проекту акта.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (далі – АМУ) підтримує зазначений проект Постанови та просить пришвидчити його розгляд Верховною Радою України, враховуючи наближення нового навчального року.

Крім того, АМУ зазначає, що критерії кількості учнів у закладах загальної середньої освіти, зазначені у пункті 10 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6, носять штучний характер, не мають належного обґрунтування та обмежують права органів місцевого самоврядування як засновників закладів освіти самостійно ухвалювати рішення про їх ліквідацію чи реорганізацію, закріпленні у статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту», виходячи з соціально-економічної та демографічної ситуації, а також викликів воєнного стану.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» підтримує необхідність прийняття проекту Постанови та вважає, що це сприятиме усуненню порушень приписів Основного Закону та законів України у сфері освіти, зокрема забезпеченню права дітей на здобуття освіти в найбільш доступному для них закладі, дотриманню принципів недискримінації, збереженню мережі освітніх закладів, відновленню довіри громадськості до державної політики у сфері освіти в умовах воєнного стану.

Підкомітет з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях, розглянувши на своєму засіданні 11 серпня 2025 року проект Постанови реєстр. № 13506 пропонує за результатами його розгляду на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій визначитись щодо проекту Постанови після опрацювання додаткової статистичної та аналітичної інформації.

13 серпня 2025 року (протокол № 183) Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій попередньо розглянув на своєму засіданні проект Постанови реєстр. № 13506 та враховуючи брак необхідної достовірної інформації для прийняття відповідного рішення за результатами розгляду проекту Постанови ухвалив рішення рекомендувати Міністерству освіти і науки України та Міністерству фінансів України провести повний аналіз щодо 57 закладів загальної середньої освіти, кількість учнів у яких, станом на 01 вересня 2025 року становитиме менше 45 осіб, по яким питання щодо їх реорганізації/ ліквідації/ перепрофілювання (зміну типу) та фінансування залишається не вирішеним, а також щодо закладів загальної середньої освіти, які знаходяться у гірській місцевості та на прифронтових територіях, кількість учнів у яких, станом на 01

вересня 2025 року становитиме менше 45 осіб та менше 60 осіб станом на 01 вересня 2026 року та до 15 серпня 2025 року надати Комітету повну інформацію щодо цих закладів, а також пропозиції щодо вжиття необхідних заходів для врегулювання питання функціонування та фінансування таких закладів. Також Міністерству освіти і науки України рекомендовано провести переговори зі Світовим банком в частині виконання відповідних індикаторів у рамках вимог Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN) щодо фінансування малокомплектних шкіл.

Крім того, Кабінету Міністрів України рекомендовано до 15 вересня 2025 року погодити з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій порядок розподілу у 2026 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів для першочергового забезпечення закладів загальної середньої освіти, по яким буде прийнято рішення щодо зниження ступеню шляхом реорганізації або перепрофілювання (зміну типу).

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Комітету Бабака С.В., заступника Голови Комітету Колебошина С.В., народного депутата України – автора проекту Постанови Фріса І.П., заступника Міністра освіти і науки України Сташків А.Б., першого заступника Міністра фінансів України Єрмоличева Р.В., та широко обговоривши питання народними депутатами України - членами Комітету, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Викласти текст проекту Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України у наступній редакції:

«У зв'язку із значним суспільним резонансом навколо питання щодо неможливості згідно вимог пункту 10 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245) спрямування освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення фінансування закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких з 1 вересня 2026 року буде становити менше 60 осіб,

Верховна Рада України постановляє:

1. Звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою переглянути положення абзацу восьмого пункту 10 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245), стосовно припинення з 1 вересня 2026 року фінансування за рахунок освітньої субвенції закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 60 осіб. При цьому перегляд вказаної постанови повинен здійснюватися з урахуванням типів закладів освіти, що

забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, визначених статтею 35 Закону України «Про повну загальну середню освіту», та кількості учнів у класі (наповнюваності класу), визначеної статтею 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

2. Кабінету Міністрів України у місячний строк поінформувати Верховну Раду України про виконання цієї Постанови.

3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

4. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.».

2. Рекомендувати Верховній Раді Україні:

2.1. Відповідно до частини третьої статті 93 Регламенту Верховної Ради України проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного сесії Верховної Ради України.

2.2. Відповідно до частини другої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України за наслідками його розгляду в першому читанні прийняти його за основу та в цілому у запропонованій Комітетом редакції.

3. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, Голову Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергія Віталійовича Бабака.

4. Рекомендувати Кабінету Міністрів України до 15 вересня 2025 року:

4.1. У обов'язковому порядку залучити Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій до роботи Комісії, яка буде здійснювати розподіл у 2026 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів, для першочергового забезпечення закладів загальної середньої освіти, по яким буде прийнято рішення щодо зниження ступеню шляхом реорганізації або перепрофілювання (зміну типу) у зв'язку постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245), в частині припинення з 1 вересня 2026 року фінансування за рахунок освітньої субвенції закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 60 осіб.

4.2. Внести зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на безперешкодний доступ до якісної освіти - шкільні автобуси, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2023 р. № 418 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію

публічного інвестиційного проекту на безперешкодний доступ до якісної освіти - шкільні автобуси» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 07.07.2025 № 807), в частині включення до переліку черговості придбання шкільних автобусів закладів загальної середньої освіти, кількість учнів у яких становить менше 60 осіб.

4.3. Внести зміни до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245), в частині, що стосується припинення з 1 вересня 2026 року фінансування за рахунок освітньої субвенції закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 60 осіб, з урахуванням типів закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, визначених статтею 35 Закону «Про повну загальну середню освіту», та кількості учнів у класі (наповнюваності класу), визначеної статтею 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

5. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України у робочому порядку проінформувати Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій про результати переговорів зі Світовим банком щодо можливості коригування індикаторів Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN), які заплановані на 22 серпня 2025 року.

6. Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій у жовтні 2025 року провести засідання Комітету щодо закладів загальної середньої освіти, кількість учнів у яких становить менше 60 осіб, з урахуванням наданої інформації щодо вжитих заходів на виконання пунктів 4-5 цього Рішення.

Голова Комітету

Сергій БАБАК